DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 8 september 2005 *

I de förenade målen C-544/03 och C-545/03,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Conseil d'État (Belgien), genom beslut av den 8 december 2003 som inkom till domstolen den 23 december 2003, i målet

Mobistar SA (C-544/03)

mot

Commune de Fléron,

och

Belgacom Mobile SA (C-545/03)

mot

Commune de Schaerbeek,

* Rättegångsspråk: franska.

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna K. Lenaerts, N. Colneric (referent), E. Juhász och M. Ilešič,

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören M.-F. Contet,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 20 januari 2005,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Mobistar SA, genom Y. van Gerven, A. Vallery och A. Desmedt, avocats,

— Belgacom Mobile SA, genom H. De Bauw, advocaat, och P. Carreau, avocat,

— Commune de Fléron, genom M. Vankan, avocat,

— Commune de Schaerbeek, genom J. Bourtembourg, avocat,

— Belgiens regering, genom A. Goldman och E. Dominkovits, båda i egenskap av ombud,

— Nederländernas regering, genom H.G. Sevenster, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom J.-P. Keppenne, M. Shotter och L. Ström van Lier, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 7 april 2005 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande gäller tolkningen av artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse) och artikel 3c i kommissionens direktiv 90/388/EEG av den 28 juni 1990 om konkurrens på marknaderna för teletjänster (EGT L 192, s. 10; svensk specialutgåva, område 13, volym 19, s. 221), i dess lydelse, med avseende på genomförandet av full konkurrens på marknaden för teletjänster, enligt kommissionens direktiv 96/19/EG av den 13 mars 1996 (EGT L 74, s. 13) (nedan kallat direktiv 90/388).

2 Begäran har framställts i samband med tvister där talan väckts av mobiltelefonoperatörer i Belgien, företaget Mobistar SA (nedan kallat Mobistar) och företaget Belgacom Mobile SA (nedan kallat Belgacom Mobile). De två företagen har begärt att de avgifter skall ogiltigförklaras som beslutats av Commune de Fléron (Belgien) och Commune de Schaerbeek (Belgien) beträffande pyloner, master och antenner för överföring av mobiltelefoni respektive utomhusantenner.

3 Genom beslut av domstolens ordförande av den 4 mars 2004 har målen förenats avseende det skriftliga och muntliga förfarandet samt domen.

Tillämpliga bestämmelser

4 I artikel 59 första stycket i EG-fördraget föreskrivs följande:

"Inom ramen för nedanstående bestämmelser skall inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster inom gemenskapen gradvis avvecklas under övergångstiden för medborgare i medlemsstater som har etablerat sig i en annan stat inom gemenskapen än mottagaren av tjänsten."

5 I artikel 86 första stycket i EG-fördraget (nu artikel 82 första stycket EG) föreskrivs följande:

"Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den gemensamma marknaden eller inom en väsentlig del av denna är, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den gemensamma marknaden och förbjudet."

6 Artikel 90 i EG-fördraget (nu artikel 86 EG) har följande lydelse:

"1. Medlemsstaterna skall beträffande offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i detta fördrag, i synnerhet reglerna i artiklarna 12 samt 81–89.

2. Företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eller som har karaktären av fiskala monopol skall vara underkastade reglerna i detta fördrag, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Utvecklingen av handeln får inte påverkas i en omfattning som strider mot gemenskapens intresse.

3. Kommissionen skall säkerställa att bestämmelserna i denna artikel tillämpas och, när det är nödvändigt, utfärda lämpliga direktiv eller beslut vad avser medlemsstaterna."

7 Artikel 3a i direktiv 90/388 har följande lydelse:

"Förutom kraven i artikel 2 andra stycket skall medlemsstater i villkor för licenser eller generella godkännanden för mobil- och personkommunikationssystem säkerställa följande:

i) Licensvillkor får inte innehålla andra villkor än de som är berättigade på grund av väsentliga krav och, om systemet är öppet för allmänheten, krav på allmänna tjänster i form av handelsregler i den mening som avses i artikel 3.

ii) Licensvillkor för mobilnätsoperatörer måste säkerställa ett tydligt och icke-diskriminerande agerande mellan fasta och mobila nätoperatörer i gemensam ägo.

iii) Licensvillkor får inte omfatta oberättigade tekniska restriktioner. Medlemsstaterna får framför allt inte förhindra kombinationer av licenser eller begränsa olika teknologier som använder bestämda frekvenser då utrustning för flera standarder är tillgänglig.

..."

8 I artikel 3c i direktiv 90/388 föreskrivs följande:

"Medlemsstaterna skall säkerställa att samtliga restriktioner för operatörer av mobil- och personkommunikationssystem för upprättandet av egen infrastruktur, utnyttjandet av infrastruktur som tillhandahålls av tredje man och gemensam användning av infrastruktur, övriga inrättningar och lokaliteter, med förbehåll för begränsningar i utnyttjandet av sådan infrastruktur till de aktiviteter som deras licenser eller godkännanden gäller, upphävs."

9 Artiklarna 3a och 3c i direktiv 90/388 har införts genom kommissionens direktiv 96/2/EG av den 16 januari 1996 om ändring av direktiv 90/388/EEG med avseende på mobil- och personkommunikation (EGT L 20, s. 59). Skäl 1 i direktiv 96/2 har följande lydelse:

"I meddelandet om Grönboken om mobil- och personkommunikation av den 23 november 1994, angav kommissionen de huvudåtgärder som krävs för att skapa det framtida regelverk som är nödvändigt för att utnyttja detta kommunikationsmedels möjligheter. Den betonade att det är nödvändigt att snarast avskaffa alla kvarvarande exklusiva eller speciella rättigheter inom sektorn genom full tillämpning av gemenskapens konkurrensregler samt, vid behov, genom ändring av kommissionens direktiv 90/388 ... senast ändrat genom direktiv 95/51/EG ... Dessutom övervägde kommissionen i meddelandet att avskaffa begränsningarna avseende rätten för mobiltjänstoperatörer att välja grundläggande faciliteter för användningen och utvecklingen av deras nät för sådana tjänster som deras licenser eller tillstånd tillåter. Ett sådant steg är grundläggande för att övervinna nuvarande snedvridningar av konkurrensen, och framför allt för att skapa möjligheter för dessa operatörer att kontrollera sina omkostnader."

10 Skäl 4 i det ovannämnda direktivet har följande lydelse:

"Flera medlemsstater har redan öppnat flera mobilkommunikationstjänster för konkurrens och infört licensordningar för dessa tjänster. Icke desto mindre är antalet beviljade licenser begränsat i flera medlemsstater på grund av godtycklighet eller, i fall där operatörer konkurrerar med teleorganisationer, beroende på tekniska restriktioner såsom förbud att använda andra infrastrukturer än de som tillhandahålls av teleorganisationen. ..."

11 I skäl 16 i det ovannämnda direktivet anges följande:

"... Dessutom medför begränsningar för eget tillhandahållande av infrastruktur samt användande av tredje parts infrastruktur att utvecklingen av mobiltjänster hämmas, särskilt eftersom effektiv alleuropeisk 'roaming' av GSM förutsätter omfattande tillgänglighet till adressignalsystem, en teknologi som ännu inte erbjuds av alla teleorganisationer inom gemenskapen.

Sådana begränsningar beträffande tillhandahållandet och användandet av infrastrukturer hindrar mobil- och personkommunikationsoperatörer från andra medlemsstater att erbjuda sina tjänster och är därför oförenliga med artikel 90 i förening med artikel 59 i fördraget. I den utsträckning tillhandahållande av mobiltelefonitjänster på konkurrensmässiga villkor hindras av att teleorganisationer inte klarar av att möta mobiloperatörens krav på infrastrukturer eller tillhandahåller dessa till en kostnad som inte står i proportion till kostnaderna för att hyra linjekapaciteten i fråga, innebär detta att begränsningarna gynnar teleorganisationer som erbjuder fasta teletjänster, till vilka de flesta medlemsstater fortfarande ger exklusiva rättigheter. Begränsningen av tillhandahållandet samt användandet av infrastrukturen är därför oförenlig med artikel 90 i förening med artikel 86 i fördraget. I enlighet härmed måste medlemsstaterna avskaffa dessa begränsningar och på begäran ge de ifrågavarande mobiloperatörerna tillgång till nödvändiga knappa resurser på en icke-diskriminerande grund för att upprätta en egen infrastruktur, däri inbegripet radiofrekvenser."

12 I artikel 11.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/13/EG av den 10 april 1997 om gemensamma ramar för allmän auktorisation och individuella tillstånd på

teletjänstområdet (EGT L 117, s. 15), som har rubriken "Avgifter och kostnader för individuella tillstånd", föreskrivs följande:

"Medlemsstaterna skall säkerställa att de avgifter som tas ut av företag som en del av auktorisationsförfarandena endast är avsedda att täcka administrativa kostnader i samband med utfärdande, handläggning, kontroll och tillsyn av de tillämpliga individuella tillstånden. Avgifterna för individuella tillstånd skall stå i rimlig proportion till det utförda arbetet och offentliggöras på ett lämpligt och tillräckligt specificerat sätt, så att denna information är lätt tillgänglig."

13 Direktiven 90/388 och 97/13 har upphört att gälla från och med den 25 juli 2003 i enlighet med kommissionens direktiv 2002/77/EG av den 16 september 2002 om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (EGT L 249, s. 21) respektive Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) (EGT L 108, s. 33), vilka dock tillkommit efter tvisterna vid den nationella domstolen.

Tvisterna vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

Mål C-544/03

14 Flérons kommunalförsamling antog vid sammanträde den 27 januari 1998 en förordning avseende avgifter på pyloner, master och antenner för överföring av mobiltelefoni. Avgifterna infördes från och med den 1 januari 1998 för en period av tre år och skulle löpa ut den 31 december 2000. Avgiften fastställdes till 100 000 BEF för varje pylon, mast eller antenn och togs ut från ägarna till dessa.

15 Den 12 april 1999 begärde Mobistar hos Conseil d'État att den ovannämnda förordningen skulle ogiltigförklaras.

16 Till stöd för sin talan hävdade Mobistar bland övriga grunder att den ifrågasatta förordningen utgjorde en begränsning för att utveckla dess nät för mobil telekommunikation. Ett sådant hinder är förbjudet enligt artikel 3c i direktiv 90/388.

17 Eftersom Conseil d'État inte kunde uttala sig om huruvida det fanns fog för denna grund utan att tillämpa en gemenskapsbestämmelse vars innehåll innebar tolkningssvårigheter, och eftersom svårigheter förelåg även med avseende på huruvida de omstridda avgifterna var förenliga med artikel 49 EG, beslutade Conseil d'État att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Skall artikel 49 EG tolkas så att den utgör hinder för bestämmelser som antagits av en nationell myndighet eller av en kommun eller en region och som innebär att avgifter införs på infrastrukturen för mobil- och personkommunikation som används vid utövandet av en verksamhet för vilken licens eller tillstånd har beviljats?

2) Utgör artikel 3c i ... direktiv 90/388 ... hinder mot bestämmelser som antagits av en nationell myndighet eller en kommun eller region och som innebär att avgifter på infrastrukturen för mobil- och personkommunikation som används vid utövandet av en verksamhet för vilken licens eller tillstånd har beviljats, med hänsyn till att denna artikel omfattar upphävandet av 'samtliga restriktioner'?"

Mål C-545/03

18 Schaerbeeks kommunalförsamling antog vid sammanträde den 8 oktober 1997 en förordning avseende avgifter på utomhusantenner och ändrade därigenom en förordning om avgifter på parabolantenner som den antagit tidigare. En årlig avgift för utomhusantenner fastställdes för verksamhetsåren 1997–1999. Med utomhusantenn avsågs inte endast parabolantenner, utan även reläantenner för mobiltelefoni och andra antenner. Avgiften fastställdes till 100 000 BEF för varje reläantenn för mobiltelefoni och till 5 000 BEF för varje parabolantenn och annan antenn.

19 Den 19 december 1997 begärde Mobistar hos Conseil d'État att den ovannämnda förordningen skulle ogiltigförklaras.

20 Till stöd för talan åberopade Mobistar bland annat att gemenskapsbestämmelser om upprättande av ett högkvalitativt mobiltelefonnät utan begränsningar och i synnerhet artikel 3c i direktiv 90/388 hade åsidosatts.

21 Eftersom Conseil d'État inte kunde uttala sig om huruvida det fanns fog för denna grund utan att tillämpa en gemenskapsbestämmelse vars innehåll innebar tolkningssvårigheter, beslutade Conseil d'État att med stöd av artikel 234 EG ställa två tolkningsfrågor som var identiska med dem som ställts i mål C-544/03.

Begäran att återuppta det muntliga förfarandet

22 I ansökan, som inkom till domstolens kansli den 2 maj 2005, har den nederländska regeringen begärt att domstolen i enlighet med artikel 61 i rättegångsreglerna skall återuppta det muntliga förfarandet.

23 Till stöd för begäran har den nederländska regeringen huvudsakligen hävdat att generaladvokaten i sitt förslag till avgörande föreslog att frågorna skulle besvaras med utgångspunkt i andra grunder än dem som den hänskjutande domstolen hänvisat till, nämligen till direktiv 97/13, som inte varit föremål för någon djupgående diskussion mellan samtliga parter, vare sig i de skriftliga yttrandena eller i de yttranden som avgivits vid förhandlingen. Den ovannämnda regeringen önskar yttra sig i detta avseende.

24 Domstolen erinrar härvidlag om att den, ex officio eller efter att ha hört generaladvokaten eller på parternas begäran i enlighet med artikel 61 i sina rättegångsregler, får återuppta det muntliga förfarandet om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om detta skall avgöras på grundval av ett argument som parterna inte har avhandlat (se beslut av den 4 februari 2000 i mål C-17/98, Emesa Sugar, REG 2000, s. I-665, punkt 18, dom av den 19 februari 2002 i mål C-309/99, Wouters m.fl., REG 2002, s. I-1577, punkt 42, och av den 30 mars 2004 i mål C-147/02, Alabaster, REG 2004, s. I-3101, punkt 35).

25 I förevarande fall finner emellertid domstolen, efter att ha hört generaladvokaten, att den har tillgång till alla uppgifter den behöver för att kunna besvara den fråga som ställts och att dessa uppgifter varit föremål för diskussion inför domstolen. Begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet skall följaktligen avslås.

Den första frågan

26 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få veta om artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse) skall tolkas så att den utgör hinder för bestämmelser som antagits av en nationell myndighet eller av en kommun eller en region och som innebär att avgifter införs på infrastrukturen för mobil- och personkommunikation som används vid utövandet av en verksamhet för vilken licens eller tillstånd har beviljats.

27 I gemenskapsrättens nuvarande form omfattats direkta skatter som sådana inte av gemenskapens behörighet. Medlemsstaterna är emellertid ändå skyldiga att utöva sin kvarstående behörighet med iakttagande av gemenskapsrätten (se dom av den 14 februari 1995 i mål C-279/93, Schumacker, REG 1995, s. I-225, punkt 21, dom av den 21 november 2002 i mål C-436/00, X och Y, REG 2002, s. I-10829, punkt 32, och dom av den 11 mars 2004 i mål C-9/02, De Lasteyrie du Saillant, REG 2004, s. I-2409, punkt 44).

28 I fråga om friheten att tillhandahålla tjänster har domstolen godtagit att en nationell beskattningsåtgärd som hindrar utövandet av denna frihet kan utgöra en förbjuden åtgärd, oavsett om åtgärden vidtagits av en medlemsstat eller av en kommun eller en region (se, för ett motsvarande synsätt, dom av den 29 november 2001 i mål C-17/00, De Coster, REG 2001, s. I-9445, punkterna 26 och 27).

29 Enligt domstolens rättspraxis innebär artikel 59 i fördraget inte bara att all diskriminering av tjänsteföretag skall avskaffas när denna beror på tjänsteföretagets nationalitet, utan även att alla restriktioner skall avskaffas, även om de utan åtskillnad tillämpas på nationella tjänsteföretag och tjänsteföretag från andra medlemsstater, när de innebär förbud mot eller utgör större hinder för de

tjänsteföretags verksamhet som är etablerade i en annan medlemsstat där de lagenligt tillhandahåller liknande tjänster (dom av den 9 augusti 1994 i mål C-43/93, Vander Elst, REG 1994, s. I-3803, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 16, s. I-59, och domen i det ovannämnda målet De Coster, punkt 29).

30 Domstolen har tidigare fastställt att ovannämnda artikel 59 utgör hinder mot att nationell lagstiftning tillämpas som innebär att det blir svårare att tillhandahålla tjänster mellan medlemsstater än att tillhandahålla tjänster inom en medlemsstat (domen i det ovannämnda målet De Coster, punkt 30 och där anförd rättspraxis, och punkt 39).

31 Åtgärder som endast får till följd att ytterligare kostnader uppkommer för den ifrågavarande tjänsten och som påverkar tillhandahållande av tjänster mellan medlemsstater och inom en medlemsstat på samma sätt omfattas däremot inte av artikel 59 i fördraget.

32 Med avseende på frågan huruvida kommunala myndigheters uttag av sådana avgifter som de som är i fråga i målen vid den nationella domstolen utgör ett hinder som är oförenligt med ovannämnda artikel 59, erinrar domstolen om att sådana avgifter utan åtskillnad tas ut av alla ägare till mobiltelefonanläggningar på den berörda kommunens territorium och att utländska operatörer vare sig faktiskt eller rättsligt påverkas i högre grad av dessa åtgärder än nationella operatörer.

33 De ifrågavarande uttagen av avgifter försvårar inte heller tillhandahållandet av tjänster över gränserna i förhållande till tillhandahållande av tjänster inom landet. Att avgifter på pyloner, master och antenner införs kan visserligen medföra att mobiltelefonsamtalskostnaderna från utlandet till Belgien och tvärtom fördyras. Nationella telefonitjänster är emellertid i samma grad utsatta för risken att avgifterna återverkar på samtalskostnaderna.

34 Domstolen tillägger att det inte framgår av handlingarna i målet att den samlade inverkan av de lokala avgifterna innebär inskränkningar i friheten att tillhandahålla mobiltelefonitjänster mellan Konungariket Belgien och övriga medlemsstater.

35 Den första frågan skall därför besvaras med att artikel 59 i EG-fördraget skall tolkas så att den inte utgör hinder för bestämmelser som antagits av en nationell myndighet eller av en kommun eller en region och som innebär att avgifter införs på infrastrukturen för mobil- och personkommunikation som används vid utövandet av en verksamhet för vilken licens eller tillstånd har beviljats, när avgiften utan åtskillnad tillämpas på nationella tjänsteföretag och tjänsteföretag från andra medlemsstater och påverkar tjänster som tillhandahålls inom en medlemsstat på samma sätt som tjänster som tillhandahålls mellan medlemsstater.

Den andra frågan

36 Genom den andra frågan vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få veta om skatteåtgärder som tillämpas på infrastrukturen för mobilkommunikationer omfattas av artikel 3c i direktiv 90/388.

37 Domstolen konstaterar inledningsvis att det inte är den omständigheten att en licens beviljas som utlöser avgiften på infrastrukturen för kommunikationer. Direktiv 97/13, som åberopats av Mobistar under förhandlingen, kan därför inte tillämpas på omständigheterna i målet.

38 Med avseende på direktiv 90/388 konstaterar domstolen först och främst att lydelsen av artikel 3c i detta direktiv, vari föreskrivs att "samtliga restriktioner" för operatörer av mobil- och personkommunikationssystem beträffande infrastruktur skall upphävas, inte utesluter att sådana restriktioner även omfattar skatteåtgärder avseende infrastrukturen för mobilkommunikationer.

39 Enligt domstolens fasta rättspraxis skall, vid tolkningen av en gemenskapsrättslig bestämmelse, inte bara dess lydelse beaktas, utan också dess sammanhang och de syften som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i (se, bland annat, dom av den 17 november 1983 i mål 292/82, Merck, REG 1983, s. 3781, punkt 12, av den 21 februari 1984 i mål 337/82, St. Nikolaus Brennerei, REG 1984, s. 1051, punkt 10, och av den 7 juni 2005 i mål C-17/03, Vereniging voor Energie, Milieu en Water m. fl., REG 2005, s. I-4989, punkt 41).

40 I den ursprungliga lydelsen föreskrevs i direktiv 90/388 att exklusiva eller speciella rättigheter som medlemsstaterna beviljat för tillhandahållande av teletjänster skulle återkallas. Direktivets tillämpningsområde omfattade emellertid inte mobilkommunikation. Detta direktiv ändrades genom direktiv 96/2 för att utvidga tillämpningsområdet till mobil- och personkommunikation.

41 Direktiv 96/2 har till syfte att upprätta ett regelverk som gör det möjligt att utnyttja möjligheterna till mobil- och personkommunikation genom att så snart som möjligt återkalla alla exklusiva och speciella rättigheter, genom att med avseende på mobilnätsoperatörerna avskaffa begränsningarna av friheten att utnyttja och utveckla näten i syfte att utöva den verksamhet som beviljats i licenser och tillstånd, vidare genom att avskaffa snedvridningar av konkurrensen och genom att göra det möjligt för dessa operatörer att kontrollera sina omkostnader (se dom av den 16 oktober 2001 i de förenade målen C-396/99 och C-397/99, kommissionen mot Grekland, REG 2001, s. I-7577, punkt 25, och dom av den 22 maj 2003 i mål C-462/99, Connect Austria, REG 2003, s. I-5197, punkt 96).

42 Direktiv 96/2 grundar sig på artikel 90.3 i EG-fördraget. Härav följer att artikel 3c i direktiv 90/388 endast kan tillämpas på begränsningar som är oförenliga med artikel 90 i fördraget.

43 Enligt skäl 16 i direktiv 96/2 har detta direktiv antagits eftersom tillhandahållande av mobiltelefonitjänster på konkurrensmässiga villkor hindrades av att teleorganisa-

tioner inte klarade av att möta mobiloperatörens krav på infrastrukturer och eftersom de flesta medlemsstaterna fortfarande gav dessa organisationer exklusiva rättigheter. Med utgångspunkt i att begränsning av tillhandahållandet och användandet av infrastrukturen är oförenlig med artikel 90 i EG-fördraget i förening med artikel 86 i EG-fördraget, drog kommissionen slutsatsen att medlemsstaterna var skyldiga att avskaffa dessa begränsningar och på begäran ge de ifrågavarande mobiloperatörerna tillgång på lika villkor till de knappa resurser som de behövde för att upprätta en egen infrastruktur.

44 Härav följer att de restriktioner som avses i artikel 3c i direktiv 90/388 karakteriseras dels av ett samband med äldre operatörers exklusiva och speciella rättigheter, dels av att detta kan avhjälpas genom tillgång till nödvändiga knappa resurser på lika villkor.

45 Således avses sådana begränsningar som dem som nämns i exemplifierande syfte i skäl 4 i direktiv 96/2, nämligen att beviljande av licenser begränsats på godtyckliga grunder eller, i fall där operatörer konkurrerar med teleorganisationer, beroende på tekniska restriktioner såsom förbud att använda andra infrastrukturer än dem som tillhandahålls av teleorganisationen.

46 Begreppet restriktion i den särskilda mening som avses i artikel 3c i direktiv 90/388 omfattar dessutom endast åtgärder som väsentligt påverkar konkurrenssituationen.

47 I artikel 3c i direktiv 90/388 avses däremot inte nationella åtgärder som utan åtskillnad kan tillämpas på alla mobiltelefonoperatörer och som vare sig direkt eller

indirekt gynnar operatörer som har eller har haft exklusiva eller speciella rättigheter till förfång för nya konkurrensutsatta operatörer.

48 Det åligger den hänskjutande domstolen att förvissa sig om att dessa villkor är uppfyllda i målet vid den nationella domstolen.

49 Den hänskjutande domstolen måste vid sin bedömning undersöka vilken inverkan avgifterna har med beaktande av bland annat vid vilken tidpunkt var och en av de berörda operatörerna har kommit in på marknaden. Härvid kan framkomma att operatörer som har eller har haft exklusiva eller speciella rättigheter före andra operatörer har kommit i åtnjutande av förhållanden som gjort det möjligt för dem att amortera sina omkostnader för att upprätta ett nät. Den omständigheten att de operatörer som tillträder marknaden är skyldiga att tillhandahålla offentliga nyttigheter, inbegripet skyldigheten avseende geografisk täckning, kan, beträffande dessas möjligheter att kontrollera sina omkostnader, vara ogynnsam i jämförelse med de förhållanden som gäller för äldre operatörer.

50 Av vad ovan anförts följer att den andra frågan skall besvaras med att skatteåtgärder avseende infrastrukturen för mobilkommunikationer inte omfattas av artikel 3c i direktiv 90/338, utom om operatörer som har eller har haft exklusiva eller speciella rättigheter direkt eller indirekt gynnas till förfång för nya operatörer och åtgärderna väsentligt påverkar konkurrenssituationen.

Rättegångskostnader

51 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att

besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttranden till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

På dessa skäl beslutar domstolen (första avdelningen) följande dom:

1) **Artikel 59 i EG-fördraget (nu artikel 49 EG i ändrad lydelse) skall tolkas så att den inte utgör hinder för bestämmelser som antagits av en nationell myndighet eller av en kommun eller en region och som innebär att avgifter införs på infrastrukturen för mobil- och personkommunikation som används vid utövandet av en verksamhet för vilken licens eller tillstånd har beviljats, när avgiften utan åtskillnad tillämpas på nationella tjänsteföretag och tjänsteföretag från andra medlemsstater och påverkar tjänster som tillhandahålls inom en medlemsstat på samma sätt som tjänster som tillhandahålls mellan medlemsstater.**

2) **Skatteåtgärder avseende infrastrukturen för mobilkommunikationer omfattas inte av artikel 3c i kommissionens direktiv 90/388/EEG av den 28 juni 1990 om konkurrens på marknaderna för teletjänster i ändrad lydelse, med avseende på genomförandet av full konkurrens på marknaden för teletjänster genom kommissionens direktiv 96/19/EG av den 13 mars 1996, utom om operatörer som har eller har haft exklusiva eller speciella rättigheter direkt eller indirekt gynnas till förfång för nya operatörer och åtgärderna väsentligt påverkar konkurrenssituationen.**

Underskrifter